

EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2014 08 25
COM(2014) 535 final

**KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

2011–2014 m. kultūros srities darbo plano įgyvendinimo ir svarbos vertinimo ataskaita

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI

2011–2014 m. kultūros sritys darbo plano įgyvendinimo ir svarbos vertinimo ataskaita

1. ĮVADAS

Kultūra ir kultūrų raiškos įvairovė yra vieni didžiausių Europos privalumų. Kultūra – vertybių, tapatybės ir pilietiškumo šaltinis, padedantis užtikrinti piliečių gerovę, socialinę sanglaudą ir įtrauktį. Ji taip pat yra ekonomikos augimo, darbo vietų kūrimo ir išorės prekybos varomoji jėga.

2007 m. Europos Komisija Europos kultūros darbotvarkėje pasiūlė Europos bendradarbiavimą kultūros srityje grįsti trimis strateginiais tikslais:

- skatinti kultūrų įvairovę ir kultūrų dialogą;
- remti kultūrą kaip kūrybiškumo ir ekonomikos augimo katalizatorių;
- remti kultūrą kaip labai svarbų ES išorės santykių elementą.

Šią darbotvarkę patvirtino Taryba, o į jos prioritetus buvo atsižvelgta dviejuose Tarybos parengtuose darbo kultūros srityje planuose.

2010 m. Taryba, priėjusi išvadą, kad jos 2008–2010 m. darbo kultūros srityje planas – naujas ir svarbus valstybių narių bendradarbiavimo kultūros srityje etapas, padėjęs pagerinti Europos veiksmų šioje srityje nuoseklumą ir matomumą, priėmė antrąjį – 2011–2014 m. – darbo planą.

Trimis minėtais tarpusavyje susijusiais tikslais grindžiamas naujasis darbo planas buvo rengiamas remiantis ES valstybių narių patvirtinimu, kad kultūra gali padėti siekti strategijos „Europa 2020“ tikslų – pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo.

2010 m. gruodžio mėn. priimdama dabartinį darbo kultūros srityje planą, Taryba paragino Komisiją iki 2014 m. pirmojo pusmečio pabaigos pateikti galutinę šio plano įgyvendinimo ir svarbos ataskaitą, kuri būtų grindžiama savanorišku valstybių narių indėliu. Šia ataskaita bus remiamasi rengiant naują darbo planą.

Ataskaitoje pirmiausia nagrinėjama pažanga darbo plane numatytose šešiose prioritetinėse srityse, padaryta taikant Tarybos numatytus darbo metodus, pavyzdžiui, atvirąjį koordinavimo metodą (AKM). Remiantis nepriklausomu AKM kaip Kultūros darbotvarkės įgyvendinimo priemonės vertinimu¹ ir ES valstybių narių pateiktais atsakymais į 2014 m. Komisijos atliktos apklausos klausimus, ataskaitoje aptariamas darbo plano ir jo priemonių tinkamumas. Paskutiniame skyriuje rekomenduojama, kokių veiksmų reikės imtis numatant būsimą, po 2014 m. įgyvendinimo darbo kultūros srityje plano turinį ir darbo metodus.

¹ „Atvirojo koordinavimo metodo ir struktūrinio dialogo kaip Kultūros darbotvarkės ES lygmens įgyvendinimo priemonių vertinimas“, tarptautinė konsultavimo bendrovė „Ecorys“ (2013 m.).

2. PAŽANGA SIEKiant 2011–2014 M. DARBO PLANO TIKSLŲ

2011–2014 m. kultūros srities darbo plane nustatyta didelio užmojo bendradarbiavimo sistema ir nurodytos šešios prioritetinės veiklos sritys siekiant Europos kultūros darbotvarkės ir pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategijos „Europa 2020“ tikslų. Šios prioritetinės sritys yra:

- kultūrų įvairovė, kultūrų dialogas ir kultūros prieinamumas bei integracinis poveikis;
- kultūros ir kūrybos pramonė;
- gebėjimai ir judumas;
- kultūros paveldas, įskaitant kolekcijų judumą;
- kultūra išorės santykių srityje bei
- kultūros statistika.

Kitame skyriuje apžvelgiama pažanga, padaryta įgyvendinant pagrindinius darbo plano veiksmus minėtose šešiose sektorinėse prioritetinėse srityse.

2.1 Kultūrų įvairovė, kultūrų dialogas ir kultūros prieinamumas bei integracinis poveikis

Kultūrų dialogas yra pagrindinis Europos kultūros darbotvarkės tikslas. Be to, kultūrų dialogas ir dalyvavimas kultūrinėje veikloje gali stiprinti socialinę sanglaudą ir didinti integracinį augimą.

Valstybių narių ekspertai, taikydami atvirąjį koordinavimo metodą, pirmiausia daugiausiai dėmesio skyrė viešojo sektoriaus finansuojamų kultūros įstaigų vaidmeniui skatinant kultūros prieinamumą. Išanalizavę daugiau kaip 80 politikos ir praktikos pavyzdžių, sukaupę 2013 m. paskelbtame Gerosios patirties vadove², jie padarė išvadą, kad kultūros prieinamumo klausimas, be kita ko, yra susijęs su visuomenės poreikiais ir kad reikėtų skatinti auditorijos formavimo veiklą.

Remiantis šiomis išvadomis, antra AKM ekspertų grupė sutelkė dėmesį į viešųjų meno ir kultūros institucijų – kaip kultūrinių ir socialinių grupių mainų skatintojų – politiką ir gerąją patirtį. Ji padarė išvadą, kad kultūros institucijos turėtų rengti tokias programas (pavyzdžiui, spektaklių, parodų ir kt.), kurios užtikrintų kultūros aktualumą įvairiai auditorijai. Be to, minėtosios institucijos turėtų:

- turėti skirtingas reikmes gerai suprantančių darbuotojų;
- dėti pastangas užmegzti ryšius su nauja auditorija;
- sudaryti galimybes bendrauti pačiose institucijose³.

Atsižvelgiant į tai, kad akivaizdžiausias auditorijos formavimo būdas – skirti itin daug dėmesio mokyklinio amžiaus vaikams ir jaunimui, trečioji AKM darbo grupė šiuo metu yra sutelkusi dėmesį į kultūrinio sąmoningumo ir raiškos plėtotę visuose švietimo lygmenyse⁴.

² http://ec.europa.eu/culture/policy/strategic-framework/documents/omc-report-access-to-culture_en.pdf

³ http://ec.europa.eu/culture/library/reports/201405-omc-diversity-dialogue_en.pdf

⁴ Ši AKM grupė darbą turėtų baigti 2015 m.

2.2 Kultūros ir kūrybos sektoriai

Kultūros ir kūrybos sektoriai – pagrindiniai kultūros įvairovės garantai – sudaro 4,5 proc. ES BVP. Pripažįstama, kad kultūros ir kūrybos sektoriai gali padėti siekti strategijos „Europa 2020“ pažangaus ir tvaraus augimo tikslo, todėl jie laikomi antruoju darbo plano prioritetu. Darbo plane numatyta pačių įvairiausių veiksmų, kuriuos turėtų įgyvendinti Komisija ir AKM grupės.

2012 m. Komisija paskelbė išsamią strategiją „Kultūros ir kūrybos sektorių rėmimas siekiant ES ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo“⁵, grindžiamą atsakymais į 2010 m. Žaliosios knygos „Kultūros ir kūrybos sektorių potencialo išlaisvinimas“⁶ klausimus. Strategijoje valstybės narės raginamos rengti naujus nacionalinio ir regioninio lygmens valdymo modelius, grindžiamus įvairių sektorių ir politikos krypčių bendradarbiavimu, kad būtų visapusiškai išnaudotas kultūros ir kūrybos sektorių potencialas ir padedama jiems įveikti globalizacijos ir skaitmeninimo keliamus iššūkius.

Strategija taip pat paruošė dirvą glaudesniajam bendradarbiavimui šiuose dviejuose sektoriuose įgyvendinant įvairių Komisijos departamentų parengtas iniciatyvas. Pavyzdžiui, Europos kūrybos sektoriaus aljansas, kuriame dalijamasi finansavimo prieinamumo ir inovacijų srities politine patirtimi ir rengiami bandomieji modeliai, paragintas pasidalyti šios veiklos rezultatais su atitinkamų AKM grupių ekspertais.

Šioje prioritetinėje srityje veikė trys AKM grupės. Dvi AKM grupės pateikė gerosios patirties ataskaitas: dėl strateginio struktūrinių fondų naudojimo kultūros ir kūrybos sektorių potencialui išlaisvinti (2012 m.)⁷ ir dėl šių sektorių eksporto rėmimo ir internacionalizavimo strategijų (2014 m.)⁸. Abi ataskaitos labai pravertė nacionalinio ir regioninio lygmens politikams ir yra dažnai nurodomos kaip referenciniai dokumentai.

Trečioji AKM darbo grupė daugiausia dėmesio skyrė esamoms ES valstybių narių kultūros ir kūrybos sektorių finansavimo sistemoms. Ši darbą 2014 m. pradėjusi grupė iki 2014 m. pabaigos parengs ataskaitą apie gerąją patirtį kultūros ir kūrybos sektorių MVI finansų inžinerijos srityje. Ji, kaip ir kitos AKM grupės, padės parengti politikos rekomendacijas, padėsiančias formuoti politiką, kuri didintų kultūros ir kūrybos sektorių indėlį į pažangų ir tvarų augimą.

2.3 Gebėjimai ir judumas

Keliaudami ir dirbdami kitose ES šalyse, menininkai padeda kurti bendrą Europos kultūros erdvę. Judumas suteikia jiems galimybių išplėsti savo auditoriją, daryti karjerą ir apskritai prisidėti prie kūrybiškumo ir naujovių plėtotės.

⁵ COM(2012) 537.

⁶ COM(2010) 183.

⁷ http://ec.europa.eu/culture/policy/strategic-framework/documents/structural-funds-handbook_en.pdf

⁸ http://ec.europa.eu/culture/library/reports/eac-omc-executive-summary-ccs-strategies_en.pdf

2012 m. AKM darbo grupė, siekdama prisidėti prie politikos sistemos gerinimo, paskelbė ataskaitą „Tvirtas menininkų judumo pagrindas. Penki svarbiausi principai“⁹, kurioje pateikė glaustų praktinių rekomendacijų politikams. Kita 2013 m. suburta AKM darbo grupė iki 2014 m. pabaigos pateiks Menininkų kūrybinių viešnagių gerosios patirties vadovą.

ES judantys menininkai patiria įvairių problemų, įskaitant išsamios informacijos apie administracinius klausimus, pavyzdžiui, vizas ir socialinę apsaugą, trūkumą. Todėl Komisijos suburta darbo grupė į savo darbo planą įtraukė uždavinį parengti bendrus judumo galimybėmis besidominčių menininkų ir kitų kultūros specialistų informavimo ir konsultavimo paslaugų standartus¹⁰. Valstybės narės gali naudotis šiais standartais rengdamos naujus ar atnaujinamos jau turimus informacijos portalus. Standartais jau naudojasi, pavyzdžiui, Vokietija ir Austrija.

Net tais atvejais, kai informacijos pakanka, su vizomis, socialine apsauga ir tarpvalstybinio apmokestinimo susijusios taisyklės tebėra pernelyg sudėtingos; tai visų pirma galioja menininkams, kurie į užsienį siunčiami trumpalaikių komandiruočių ir dirba pagal pačias įvairiausias darbo sutartis. Todėl įgyvendinama darbo planą Komisija 2013 m. ir 2014 m. organizavo du seminarus, kuriuose dalyvavo atitinkami Komisijos darbuotojai, ES valstybių narių ir kultūros sektoriaus atstovai. Šių seminarų tikslas – sudaryti palankesnes sąlygas dalytis gerąja patirtimi ir parengti įvairių rekomendacijų. Be kita ko, rekomenduota valstybėse narėse parengti daugiau daugiakalbių informacijos portalų, užtikrinti geresnį administravimo koordinavimą bei didesnę atitiktį naujausiems ES socialinės apsaugos sistemų koordinavimo teisės aktams.

ES lygmeniu 2014 m. balandžio 1 d. Komisija priėmė vizų dokumentų rinkinį, kuriame numatyta naujos rūšies kelionių viza, suteiksianti galimybę atitinkamiems ne ES šalių piliečiams keliauti po Šengeno erdvę iki vienerių metų¹¹. Tokią vizą, galėtų gauti, pavyzdžiui, scenos meno ir cirko artistai. Komisijos suburta scenos meno sektoriui atstovaujančių ekspertų grupė padės nustatyti kitoje ES šalyje veiklą vykdančių menininkų patiriamas su mokesčiais susijusias problemas bei gerosios patirties pavyzdžius.

Ši prioritetinga sritis apima ir gebėjimus. Tarp nagrinėtų klausimų – kūrybinės partnerystės skatinimas, gebėjimų reikmių nustatymas, gebėjimų ugdymas pasitelkiant kultūros sektoriaus įgūdžių tarybas ir žiniasklaidos priemonių naudojimo raštingumo didinimas. 2013 m. AKM grupė parengė vadovėlį¹², kuriame nustatyta sėkmingos kūrybinės partnerystės ir susijusios praktikos pavyzdžių, ir taip skatinama kultūros ir kūrybos sektorių ir kitų, pavyzdžiui, švietimo ir mokymo, sektorių bei verslo sąveika. Grupė padarė išvadą, kad kūrybinė partnerystė – veiksminga ir nebrangi priemonė, padedanti ne tik formuoti inovacijoms ir kūrybiškumui būtinas nuostatas, bet ir užkirsti kelią mokyklos nebaigimo problemai ar sumažinti mokyklos nebaigiančių jaunuolių skaičių.

2.4 Kultūros paveldas, įskaitant kolekcijų judumą

⁹ http://ec.europa.eu/culture/policy/strategic-framework/documents/omc-report-mobility-of-artists_en.pdf

¹⁰ http://ec.europa.eu/culture/library/publications/mobility-info-standards_en.pdf

¹¹ Tačiau toje pačioje valstybėje narėje jie negalės būti ilgiau kaip 90 dienų per bet kurį 180 dienų laikotarpį.

¹² http://ec.europa.eu/culture/library/reports/creative-partnerships_en.pdf

Europos kultūros paveldas – ne tik žinių saugykla, bet ir bendras turtas, bendros gėrybės. Paveldas daug prisideda prie Europos piliečių tapatybės jausmo puoselėjimo ir yra socialinės sanglaudos ir ekonominės plėtros šaltinis. Todėl jis gali padėti siekti strategijos „Europa 2020“ tikslų.

2012 m. AKM grupė išnagrinėjo galimybes supaprastinti ES valstybių narių kultūros objektų tarpusavio skolinimo(si) procesą. Ji parengė praktinių rekomendacijų ir priemonių, įskaitant gaires, kuriomis vadovaujantis būtų parengta:

- valstybės nuostolių atlyginimo sistemos, bendra atsakomybė ir rizikos vertinimas;
- vertinimo kontrolinis sąrašas;
- rizikos vertinimo ir transporto išlaidų mažinimo geroji patirtis bei
- daugiakalbis terminų žodynelis.

Siekiant išspręsti šį uždavinį, buvo atlikti lyginamieji moksliniai tyrimai – išanalizuotos meno kūrinių vertinimo tokiais tikslais, kaip draudimas, valstybės nuostolių atlyginimas ir bendra atsakomybė, sistemos¹³.

Skaitmeninimas – dar viena svarbi veiklos sritis, kurioje itin daug dėmesio skiriama kino paveldui bei Europos skaitmeninei bibliotekai ir archyvui „Europeana“¹⁴. 2011 m. Komisija priėmė rekomendaciją dėl kultūrinės medžiagos skaitmeninio išsaugojimo, skaitmeninimo ir internetinės prieigos. Ji paragino valstybes narsėti dėti daugiau pastangų skaitmeninant kultūrinę medžiagą ir įtraukti į šią veiklą privatųjį sektorių. Savo ruožtu Komisija įtraukė „Europeaną“ į skaitmeninių paslaugų infrastruktūrą, atitinkančių reikalavimus Europos infrastruktūros tinklų priemonės paramai gauti, sąrašą. Komisija taip pat užtikrino, kad „Europeanos“ sąsajomis bei turiniu galėtų naudotis ir neįgalieji.

Galiausiai Komisijos suburta *ad hoc* ekspertų grupė išnagrinėjo galimybę parengti Europos gaires ir etikos kodeksą, kuriais būtų reglamentuojama tinkama kova su neteisėta prekyba kultūros objektais. Ekspertų grupė pasiūlė prieš imantis bet kokių veiksmų palaukti, kol bus priimta persvarstyta Direktyva 93/7/EEB dėl neteisėtai iš valstybės narės teritorijos išvežtų kultūros objektų grąžinimo¹⁵.

Siekdama prisidėti prie šių darbų ir juos paspartinti, Komisija 2014 m. birželio mėn. paskelbė politikos dokumentą, kuriame ragino aktyviau bendradarbiauti ES lygmeniu, vadovautis integruotu požiūriu, kad Europos paveldo sektoriui būtų lengviau spręsti dabartinius uždavinius, ir pakviesti paveldo srities suinteresuotuosius subjektus visapusiškai išnaudoti ES finansavimo programų teikiamas galimybes¹⁶.

2.5 Kultūra ir ES išorės santykiai

¹³ http://ec.europa.eu/culture/policy/strategic-framework/documents/omc-report-mobility-of-collections_en.pdf;
http://ec.europa.eu/culture/policy/strategic-framework/documents/toolkit-mobility-of-collections_en.pdf

¹⁴ <http://www.europeana.eu/>

¹⁵ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31993L0007:lt:HTML>.

¹⁶ Komisijos komunikatas „Integruotas požiūris į Europos kultūros paveldą“, (COM)2014 477 *final*.

Kultūros darbotvarkėje kultūra laikoma labai svarbiu ES išorės santykių elementu. Darbo plane numatyti keli šios srities veiksmai, pavyzdžiui, rengti bendrus neoficialius kultūros ir užsienio reikalų ministerijų vyresniųjų pareigūnų susitikimus. Šia veikla būtų padedama siekti strategijos „Europa 2020“ ir Kultūros darbotvarkės tikslų.

ES pirmininkaujančios šalys jau surengė kelis tokius susitikimus ir taip prisidėjo prie strateginio požiūrio į kultūros aspektą ES išorės santykiuose plėtojimo. Be to, 2012 m. Komisija subūrė ekspertų grupę, kuriai pavesta išanalizuoti šią sritį. Grupė parengė rekomendacijų ir principų, kuriais remiantis būtų plėtojamas strateginis požiūris į kultūrą kaip ES išorės santykių aspektą, kaip pavyzdį imant ES santykius su Kinija. 2013 m. gegužės mėn. vykusiose politinėse diskusijose ES kultūros ministrai pritarė šiam požiūriui.

Plėtojant santykius su trečiosiomis šalimis raginta ratifikuoti 2005 m. UNESCO Konvenciją dėl kultūrų raiškos įvairovės apsaugos ir skatinimo ir siekti jos tikslų, be kita ko, 2013 m. birželio mėn. Tbilisyje vykusioje ministrų konferencijoje¹⁷ arba pasirašant bendras deklaracijas dėl kultūros su ES strateginiais partneriais¹⁸.

2.6 Kultūros statistika

Palyginami statistiniai duomenys apie kultūros indėlį į ekonomiką ir socialinę sanglaudą – faktais grindžiamos politikos būtinybė. Tačiau kol kas nėra jokios realios Europos kultūros statistikos sistemos. Naudoti tinkami yra tik valstybių narių lygmens duomenys, kuriuos labai sunku lyginti tarpusavyje dėl, *inter alia*, kultūros sektoriaus apibrėžčių ir jo ribų skirtumų. 2012 m. gegužės mėn. „ESSnet culture“ projekto¹⁹ vykdytojai pasiūlė palyginamų visos ES kultūros duomenų kaupimo metodologinę sistemą. Šiai sistemai įgyvendinti reikės Eurostato indėlio ir nacionalinių statistikos biurų pagalbos. Eurostatas jau pradėjo reguliariai rengti ir plėtoti Europos kultūros statistikos duomenis; pirmųjų rezultatų tikimasi sulaukti 2015 m. 2011 m. Eurostatas paskelbė naują informacinio kultūros statistikos leidinio leidimą²⁰.

Darbo plane Komisijos prašyta pagerinti menininkų judumo statistiką. Vis dėlto Komisijos suburta ekspertų grupė padarė išvadą, kad metodologinės problemos trukdė rengti patikimą imties metodą, pagal kurį būtų galima įvertinti menininkų ir kultūros specialistų judumą.

3. DARBO METODAI

Tarp darbo plano įgyvendinimo priemonių ir darbo metodų – valstybių narių ekspertų darbo grupių AKM posėdžiai, Komisijos suburtos ekspertų grupės, ES pirmininkaujančių šalių rengiami vyresniųjų pareigūnų susitikimai, tyrimai ir ataskaitos.

3.1 Atvirasis koordinavimo metodas (AKM)

¹⁷ 2013 m. birželio mėn. Gruzijoje vykusioje Rytų partnerystės ministrų konferencijoje kultūros klausimais Rytų partnerystės šalys patvirtino savo įsipareigojimą visapusiškai įgyvendinti Konvenciją.

¹⁸ Pavyzdžiui, Brazilija, Kinija ir Meksika.

¹⁹ http://ec.europa.eu/culture/library/reports/ess-net-report_en.pdf

²⁰ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-32-10-374/EN/KS-32-10-374-EN.PDF.

AKM yra lanksti, neprivaloma valstybių narių struktūrinio bendradarbiavimo kultūros srityje sistema, grindžiama strateginiais tikslais ir dalijimusi gerąja patirtimi. AKM buvo dažniausiai naudojamas 2011–2014 m. darbo plano įgyvendinimo metodas.

Grupės sudarė vidutiniškai 25 ekspertai, atstovaujantys tokiam pačiam valstybių narių skaičiui. Grupių veikloje dalyvavo pačių įvairiausių sričių ekspertai, atstovaujantys nacionalinėms ministerijoms, akademinėi bendruomenei ir pilietinei visuomenei.

Visi AKM grupių nariai paraginti kuo plačiau tiek nacionaliniu, tiek regioniniu lygmeniu skleisti rezultatus. Komisijos siūlymu nustatyti rezultatų sklaidos planai pasirodė esantys naudingi. Komisija taip pat atliko svarbų vaidmenį dalijantis rezultatais Europos lygmeniu ir atitinkamose konferencijose, pavyzdžiui, 2011 m. ir 2013 m. Europos kultūros forumuose.

3.2 Struktūrinis dialogas su pilietine visuomene

Tarybos išvadose dėl darbo plano priėmimo Komisija ir valstybės narės paragintos reguliariai konsultuotis ir pranešti suinteresuotosioms šalims apie darbo plano įgyvendinimo pažangą ir pasiektus rezultatus.

Komisija reguliariai kvietė platformos „Kultūrų Europa“, Kultūros pažinimo platformos ir Kultūros ir kūrybos pramonės platformos atstovus dalyvauti AKM posėdžiuose. Minėtos platformos – struktūrinio dialogo su pilietine visuomene, kurį Komisija vykdo nuo 2008 m., dalis.

Kai kurios valstybės narės, kaip antai Austrija, surengė seminarų, kuriuose paviešino AKM veiklos rezultatus atitinkamoms suinteresuotosioms šalims.

3.3 Informacijos perdavimas trečiosioms šalims

Šalys kandidatės, Europos laisvosios prekybos asociacijos narės ir kitos ES programoje „Kultūra“ dalyvaujančios šalys buvo informuojamos apie darbo plano įgyvendinimo veiklą.

4. ĮGYTA PATIRTIS

4.1 2011–2014 m. darbo plano svarba ir poveikis

2013 m. Komisija užsakė parengti nepriklausomo vertinimo ataskaitą²¹, kad galėtų įvertinti AKM, kaip Europos kultūros darbotvarkės ir Kultūros darbo plano įgyvendinimo priemonės, aktualumą, veiksmingumą, efektyvumą ir tvarumą.

Ataskaitoje padaryta išvada, kad vykdyta veikla, dalyvavimo ir įsitraukimo lygis parodė, kad AKM procesas padėjo siekti Kultūros darbotvarkės politinių tikslų.

²¹ „Atvirojo koordinavimo metodo ir struktūrinio dialogo kaip Kultūros darbotvarkės ES lygmens įgyvendinimo priemonių vertinimas“, tarptautinė konsultavimo bendrovė „Ecorys“.

Ataskaitoje pabrėžta, kad abiejų AKM procesų²² temos ir klausimai buvo vienodai svarbūs nacionalinio ir ES lygmens politikos formavimui ir kad darbo grupės tenkino abipusio mokymosi galimybių paklausą. Sukaupiti duomenys rodo, kad tenkinamos dvilypės reikmės: dalytis gerąja patirtimi ir mokytis iš kitų šalių patirties bei gauti informacijos apie nacionaliniams interesams aktualią ES politikos plėtotės veiklą ir dalyvauti joje.

Dalyvavimas AKM posėdžiuose apskritai buvo naudingas. Tai, kad juose dalyvavo pareigūnai, praktikuojantys specialistai ir išorės ekspertai, gerino vykdomos veiklos kokybę. Vertintojai pabrėžė, kad vienas iš svarbiausių veiksmų vertinant dalyvius yra jų ryšiai su gimtosios šalies sprendimų priėmėjais (pavyzdžiui, ministerijose).

Vertintojai padarė išvadą, kad AKM nauda bei poveikis daugiausia susijęs su tarpusavio mokymusi, dalijimusi gerąja patirtimi ir Europos žinių konkrečiais kultūros klausimais tinklų kūrimu. Jie laikėsi nuomonės, kad nors bendrą AKM veiklos poveikį įvertinti sunku, tam tikra veikla ir jos rezultatai iš tiesų prisidėjo prie nacionalinės politikos formavimo ir dalis šių rezultatų buvo tiesiogiai susiję su AKM taikymu.

Vertintojai taip pat pabrėžė, kad yra potencialo padaryti dar didesnę poveikį, stiprinant AKM proceso dalyvių ir svarbiausių nacionalinio lygmens sprendimų priėmėjų ryšius ir tobulinant jų dalijimosi informacija kanalus.

2014 m. Komisija atliko apklausą, kurioje dalyvavo visos ES valstybės narės. Paaiškėjo, kad 86 proc. valstybių narių manė, kad darbo plano prioritetai yra tinkami, o 85 proc. laikėsi nuomonės, kad jų įgyvendinimas apskritai atitiko valdžios institucijų lūkesčius. Be to, 75 proc. respondentų sutiko, kad darbo planas padarė teigiamą poveikį jų šalies kultūros sektoriui ir buvo svarbus kultūros politikos *plėtotės* veiksnys. Beveik tiek pat respondentų (72 proc.) nurodė, kad darbo planas buvo svarbus jų šalies kultūros politikos *įgyvendinimo* veiksnys; 21 proc. tokiai nuomonei nepritarė.

Ne taip vienareikšmiškai valstybės narės vertino darbo plano vaidmenį koordinuojant ES lygmens kultūros politiką: 67 proc. laikėsi nuomonės, kad koordinavimas pagerėjo, o 25 proc. – kad ne. 68 proc. respondentų manė, kad darbo planas padėjo pripažinti kultūros indėlį siekiant bendrųjų strategijos „Europa 2020“ tikslų. 18 proc. šiai nuomonei nepritarė. 65 proc. sutiko, kad darbo planas padėjo koordinuoti ES ir kultūros srities suinteresuotųjų subjektų veiklą. 10 proc. nurodė tokiai nuomonei nepritariančius.

4.2. Priemonių ir darbo metodų aktualumas ir poveikis

86 proc. valstybių narių manė, kad įgyvendinant darbo planą naudotasi tinkamomis struktūromis ir darbo metodais.

Išorės vertintojai išanalizavo dešimties AKM grupių veiklą. Jie padarė išvadą, kad antrosios kartos (2011–2014 m.) AKM veiklos rezultatai pastebimai pagerėjo; daugiau dėmesio imta skirti praktinės medžiagos, pavyzdžiui, gairių, vadovų, priemonių ir kt., rengimui. Nustatytas

²² 2008–2010 m. ir 2011–2014 m.

pavojus, kad laiko stoka gali neigiamai paveikti būsimų rezultatų kokybę, ir rekomenduota pailginti AKM darbo grupės veiklos ciklo trukmę (ir (arba) padidinti posėdžių skaičių).

Vertintojai pažymėjo, kad dabartinei AKM veiklai iš esmės pritariama. Tą patvirtino ir Komisijos atlikta valstybių narių apklausa, kurioje AKM veiklą ir vaidmenį įgyvendinant darbo planą teigiamai įvertino 93 proc. respondentų. Vertintojai nustatė, kad AKM procesas buvo organizuotas ir valdytas veiksmingai, o Komisijos siūlyta parama vertinta teigiamai.

Jie pasiūlė vykdant AKM procesą rengti daugiau pažintinių vizitų ir taip dar labiau padidinti sąveiką ir bendradarbiavimą. Jie taip pat pasiūlė taikyti išsamesnį, faktais grindžiamą požiūrį siekiant dar labiau pagerinti rezultatų kokybę.

Vertintojai pažymėjo, kad AKM darbo grupių ir struktūrinio dialogo, kuriame dalyvautų pilietinė visuomenė, sąveika buvo ribota ir kad glaudesnė integracija galėtų duoti potencialios naudos. Vertintojai taip pat atkreipė dėmesį į tai, kad reikėtų vengti nelankstumo ir nereikalingo institucionalizavimo ir kad reikėtų didinti lankstumą, jei tai įmanoma. Tai leistų koreguoti diskusijų temas atsižvelgiant į dalyvių poreikius ir dalyvavimas būtų lankstesnis, o dalyvauti dialoge galėtų visos suinteresuotosios organizacijos.

5. NAUJO KULTŪROS SRITIES DARBO PLANO LINK

5.1 Trukmė ir darbo metodai

Remiantis Komisijos 2014 m. tyrimo duomenimis, 68 proc. ES valstybių narių norėtų, kad naujasis kultūros darbo planas apimtų ketverius metus, o 73 proc. pageidautų, kad būtų atliekamas laikotarpio vidurio vertinimas.

Todėl Komisija siūlo, kad naujasis darbo planas apimtų ketverius metus pradedant 2015 m. ir būtų padalytas į du dvejų metų trukmės etapus. 2016 m. atliekama laikotarpio vidurio peržiūra leistų pakoreguoti darbo planą atsižvelgiant į naujus uždavinius arba grįžti prie klausimų, sprestų įgyvendinant ankstesnius darbo planus, tačiau 2015 m. nelaikytų neatidėliotinais prioritetais. Kiekvienu etapu veiklą vykdyti turėtų ne daugiau kaip keturios AKM ekspertų grupės, kad Komisija galėtų veiksmingai remti jų veiklą, o Taryba ir ES pirmininkaujančios šalys – pasinaudoti darbo plano įgyvendinimo rezultatais. Kiti galimi patobulinimai bus apsvarstyti rengiant 2015 m. pradžios įgyvendinti darbo planą.

5.2. Sprendimos problemos ir teminiai prioritetai

2014 m. gegužės mėn. Tarybos posėdyje vyko politinės diskusijos dėl naujo Tarybos darbo plano kultūros srityje rengimo. ES kultūros ministrai nustatė įvairių problemų, kurias galima spręsti Europai bendradarbiaujant kultūros srityje:

- perėjimo prie skaitmeninių technologijų poveikis kultūrai ir kultūros veiklos vykdytojams;
- naujų kultūros finansavimo modelių paieška reaguojant į kintantį finansavimo kontekstą;
- kultūros prieinamumo ir dalyvavimo skatinimas, be kita ko, naudojantis skaitmeninėmis priemonėmis;

- kintantys kultūros valdymo modeliai;
- geresnis kultūros poveikio supratimas ir vertinimas bei
- kultūros aspektų aktualumo kitiems sektoriams viešinimas (integravimas).

Ministrai patvirtino savo interesus kultūros paveldo bei kultūros ir kūrybos sektorių plėtotės srityse. Jos taip pat susitarė, kad kultūrų įvairovės išsaugojimas yra svarbiausia paskata geriau koordinuoti veiklą. Taip pat pabrėžta reikmė pradėti ruošti kitam Europos struktūrinių ir investicijų fondų veiklos etapui.

Ši veikla visiškai atitinka bendruosius Europos kultūros darbotvarkės ir strategijos „Europa 2020“ tikslus. Supaprastinus darbo planą ir sutelkus dėmesį į nedidelį skaičių svarbių prioritetų, pavyktų pasiekti akivaizdesnės naudos teikiančių rezultatų. Todėl Komisija rekomenduoja į naująjį darbo planą įtraukti šias prioritetines sritis:

- kultūrų įvairovės ir galimybių naudotis kultūra rėmimas;
- kultūros paveldas;
- kultūros ir kūrybos sektorių, įskaitant skaitmeninį sektorių, inovacijų skatinimas bei
- kultūros valdymo ir integravimo gerinimas.

Šie ir kiti pasiūlymai bus svarstomi rengiant naująjį darbo planą.

5.3 Darbo metodai

Atvirasis koordinavimo metodas (AKM)

Nors valstybės narės iš esmės yra patenkintos AKM taikymu, atsižvelgiant į nepriklausomo išorės vertinimo ir Komisijos apklausos rezultatus jo veikimą galima šiek tiek patobulinti. Kiekvienas AKM procesas turėtų duoti akivaizdžių praktinių rezultatų ir, jei įmanoma, Komisija užsakys mokslinius tyrimus AKM grupių darbui paremti, kad būtų sustiprinta duomenų bazė. AKM darbo grupių veiklos trukmė turėtų būti pailginta nuo pusantros iki dvejų metų, per kuriuos turėtų būti surengti šeši posėdžiai. Tarpusavio mokymosi veikla galėtų būti pagerinta rengiant su AKM procesu susijusius pažintinius vizitus.

Struktūrinis dialogas su pilietine visuomene

Vadovaudamasi išorės vertintojų rekomendacijomis, Komisija ketina toliau rengti reguliarius dialogus su pilietine visuomene, tačiau iš dalies pakeis šį procesą, kad būtų užtikrintas atviresnis, įtraukesnis ir lankstesnis pilietinės visuomenės indėlis. Komisija rengs atnaujintą struktūrinį dialogą, daugiausia dėmesio skirdama konkrečioms iniciatyvoms ir temoms, susijusioms su naujuoju darbo planu, teikdama minimalią administracinę paramą. Įdiegta atnaujinta struktūrinio dialogo sistema ir jo dalyviai padės kaupti žinias, kuriomis bus galima pasidalyti su atitinkamomis ekspertų AKM grupėmis.

Komisija taip pat ketina toliau naudotis kas dvejus metus rengiamais Europos kultūros forumais, kad paviestintų darbo plano rezultatus Europos suinteresuotiesiems subjektams.

5.4 Rezultatų naudojimas nacionaliniu ir Europos lygmenimis

AKM pasirodė esantis geras ES administracijų tinklaveikos ir mokymosi vieniems iš kitų pagrindas, tačiau tebėra nelengva integruoti ekspertų grupių rekomendacijas į nacionalinę ir Europos lygmens politiką. Norint išspręsti šį klausimą, rezultatų sklaida regioniniu, nacionaliniu ir Europos lygmenimis turi būti laikoma vienu iš naujojo darbo plano prioritetų. Šiuo atžvilgiu padėti galėtų ir reguliarios diskusijos apie AKM rezultatus su valstybėmis narėmis ir už kultūrą atsakingais Komisijos generaliniais direktoriais.

Kai kurios valstybės narės taip pat pasiūlė stiprinti ES politinių prioritetų ir darbo plano rezultatų sąsajas. Tai galėtų būti padaryta įtraukiant atitinkamas AKM išvadas į Tarybos posėdžių darbotvarkę ir užtikrinant, kad darbo plano prioritetai būtų aktyviau integruoti į trijų paeiliui ES pirmininkaujančių šalių programų prioritetus.

6. IŠVADA

Europos Parlamentas, Taryba, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas ir Regionų komitetas kviečiami atsižvelgti į šią ataskaitą.

Taryba yra raginama remtis šia ataskaita rengiant būsimą ES darbo kultūros srityje planą bei atsižvelgti į šioje ataskaitoje išdėstytas spręstinas problemas ir persvarstyti darbo tvarką.